

Stefania Skowron-Markowska
Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej
Uniwersytetu Wrocławskiego
Ul. Szewska 50/51
50-139 Wrocław
e-mail: tora21@wp.pl

Wrocław, 1.09.2010

Barbara Tuge-Erecińska
Ambasador Rzeczypospolitej Polskiej
w Zjednoczonym Królestwie
Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Szanowna Pani Ambasador,
jestem doktorantką w Katedrze Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego. W tym roku ukończyłam rozprawę doktorską pisaną pod kierunkiem naukowym prof. UWr Antoniego Kuczyńskiego, poświęconą życiu i pracy naukowej polskiej badaczki Syberii, Marii Antoninie Czaplickiej (1884–1921). Była ona niezwykle kobietą i uczoną, pierwszą Polką, która ukończyła Oksford (Somerville College). W latach 1914–1915 przeprowadziła interdyscyplinarną wyprawę na Syberię, gdzie prowadziła obserwacje antropologiczne wśród napotkanych ludów. Owocem tej wyprawy była m.in. relacja popularnonaukowa *My Siberian Year*, bogata kolekcja etnograficzna i fotograficzna, zdeponowane obecnie w Pitt Rivers Museum w Oksfordzie. Jej dorobek naukowy, obejmujący trzy książki i liczne artykuły, jest szczególnie ważny. Stanowi on część polskiego dziedzictwa naukowego, będącego istotnym wkładem w naukę światową w dziedzinie antropologii kulturowej. Badania Czaplickiej nad zjawiskiem hysterii arktycznej i nad kulturową płcią szamanów należą do tych szczególnie wartych podkreślenia.

Maria Czaplicka podejmowała również w latach 1916–1919 starania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości, angażując się w spotkania dyskusyjne, przybliżając środowisku brytyjskiemu wybrane aspekty historii i kultury polskiej. Pasma sukcesów naukowych przerwała samobójcza śmierć Polki. Niestety, sytuacja materialna badaczki była bardzo niestabilna, przeważały także jej kłopoty natury osobistej.

Jednym z celów badawczych, jakie realizowałam w trakcie pisania rozprawy, była próba dokładnego określenia miejsca pochówku polskiej badaczki oraz udokumentowanie go. Udało mi się odnaleźć grób Marii Czaplickiej na cmentarzu Wolvercote w Oksfordzie. Ze względu na samobójczy charakter jej śmierci, lub może ze względów finansowych (w chwili śmierci miała bardzo poważne jak na owe czasy długi), nagrobek znajduje się w skromnej części cmentarza, gdzie pochowani są ludzie zmarli śmiercią tragiczną lub polegli na wojnie. Nieco dalej znajdują się sektory pochówków polskich i katolickich, ale z jakichś powodów ciała badaczki tam nie złożono.

Obecnie grób Marii Czaplickiej prezentuje się nadzwyczaj skromnie. Dawno już przewrócony, kamienny krzyż położono na mogile mocno zaniedbaną i naruszoną przez czas. Wyrity na cokole napis jest już niemal nieczytelny, zasłonięty przez mech. Mimo dbałości służb cmentarnych, całość przedstawia nader smutny obraz. Z pewnością ta niezwykle uczona zasłużyła na więcej szacunku i pamięci po śmierci, zwłaszcza ze strony rodaków.

Pozwoliłam więc sobie napisać ten list do Pani Ambasador, prosząc ją o pomoc, podjęcie interwencji i przywrócenie godnego stanu nagrobka polskiej uczonej, który zapewne wkrótce ulegnie zupełnemu zniszczeniu. Na płycie, którą dołączyłam do listu, zamieściłam mapkę cmentarza z zaznaczonym miejscem pochówku Marii Czaplickiej oraz zdjęcia grobu.

Bardzo proszę o podjęcie kroków w tej sprawie. Wierzę, że polska uczona w pełni na to zasługuje.

Z wyrazami szacunku
Stefania Skowron-Markowska